

Циљ и на:

За Прву Гору на годишњу 8 круна, на по годишње 4 круне.

За Аустро-Угарску, Беску и Херцеговину на годишњу 12 вр, на по годишње 6 круна.

За све остале земље годишње 10 франка у злату, на по годишње 10 франка у злату.

Преплата се прима само у год. и полугодишњим роковима.

Појединачни број 20 хелера.

# ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Преплата се наплаћује поштом, само у веома изредним случајима. Главна Црногорска на Цетињу, а како је најближе, г. Петру Рамача, К. Ц. агенту у Котор.

Дописки се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе шаља се: за сваку ријеч или за број од пет хелера по 4 хелера на први пут, а на сваки даљи пут по 2 хелера.

Издавач: Државна Штампарија

Издаје суботом

Главни уредник: Милош Живковић

## БЕСЈЕДА

КОЈОМ ЈЕ

Његово Краљевско Височанство Књаз и Господар Црне Горе

## НИКОЛА I

отворио сједнице Народне Скупштине сазване на Лучин-дан 18. октобра 1906 године.

ГОСПОДО ПОСЛАНИЦИ,

Ријеч искрене добродошлице прва је Моја ријеч Вама, по Уставу првим представницима драгог Ми народа.

ГОСПОДО ПОСЛАНИЦИ,

Прошле године о Никољдану дао сам народу Устав у намери да потпомогнем његов свестрани напредак. Давнашња Ми је жеља била, да мисао грађанских слобода, оличена у начелима истинске демократије, буде зајемчена основнијем законом земаљским. Прије Устава та је мисао била основ Мојих погледа; у времену послје појаве Устава у Мени је нашла првог свога браниоца. Је ли могао, дакле, бити ко радоснији од Мене, кад је дух времена са стеченијем искуством у управи државе припремио земљиште за остварење мисли грађанских слобода путем Устава? Ово дјело предао сам Мома народу, да се њиме послужи, и Мома првородноме сину, Његовом Краљевском Височанству Престолонашљеднику Данилу, да га, кад Провиђењу буде драго, чува, као што сам и Ја ријешен да га чувам до пошљедњег часа Мога.

ГОСПОДО ПОСЛАНИЦИ,

Ново стање отворило је широко поље рада у свима правцима државног и народног живота.

Моја Влада морала је водити озбиљна рачуна о стању у коме је затекла државне послове, кад је Мојим повјерењем на управу земље дошла. Стога, да се утврди ново стање, да се ујемче грађанске слободe, да се обезбједи правилно изрицање правде, да се подигне привредна снага земље и да се завеле ред по свием гранама државне управе, Моја је Влада, у духу Устава, до сад издала ове законе: Кривични Законик, Закон о изборима народнијех посланика, Закон о уређењу Државног Савјета, Закон о пословном реду у Државном Савјету, Закон о експропријацији, Закон о Привредном Савјету и Закон о пословном реду у Народној Скупштини.

Наше државно газдовање, већ раније постављено на здраву основу увођењем Закона о буџету и установљењем Главне Држ. Контроле, у новоме стању нашло је најчвршћу потпору. Строго водећи рачуна о приходима и расходима одржао се ред у финансијама. Моја је Влада успјела да тачним одговарањем државним обавезама према свакоме, подигне приватни и јавни кредит, и општи државни кредит унутра и на страни. Ред у финансијама дао је Мојој Влади могућности да општу финансијску политику постави на солидну основу, те да поред осталог приступи и ковању првог црногорског новца.

Да би се пак одржао чврст основ правилног финансирања, нужна је стварна равнотежа између прихода и расхода, што се постиже завођењем само истинске штедње по свима гранама државне управе, ојачањем привредних извора и преустројством опште администрације. Моја ће Вам Влада поднијети Закон о буџету, Закон о државним благајнама и рачуноводству, који су битни услов за правилно газдовање. Поред њих поднијеће Вам се нов Закон о уређењу Главне Држ. Контроле и Закон о таксима.

Ради бољег и правилнијег распореда државних дажбина Влада ће приступити припремним радовима и за саму измјену царине, дације и пореског система уопште, отпочињући у вези с тим рад на катастарском премјеривању земљишта.

У исто вријеме Моја Влада настојава и у будуће најозбиљније ће радити на подизању привредних школа, на развијању свиех грана народне производње и трговине, пошто финансијска моћ једне државе зависи од привредне снаге народа. За ту сврху поднијеће се законски приједлози за унапређење сточарства, Закон о уништењу штетних биљака и животиња, Закони о лову и риболову, а доцније и други закони за унапређење земљорадње, шумарства, воћарства, радиности, заната и трговине, те ће се тијем начином отворити широко поље рада приватној иницијативи и омогућити долазак страних капитала, што би помогло остварењу наше индустрије, и дало довољно зараде домаћим радницима.

Новим трговинским уговорима настојаће се да се отворе и обезбједи што већа тржишта нашој извозној трговини.

За напредовање производње и трговине битни су услови саобраћајна средства, зато је Влада обратила особиту пажњу: на подизање барског слободног пристаништа, на грађење жељезнице Бар—Вир, на уређење пловидбе по Скадарском Језеру; а за израду већ пројектованих мрежа нових колских путова и других корисних радова Моја је Влада на ту сврху утрошила знатну суму новца, а трудила се да се народна снага употреби што корисније и с мање тежобе. Поред тога озбиљна ће се пажња поклонити на регулисање ријека и потока и на натопљавање и исушивање сада неплодног земљишта.

Полазећи с гледишта да је добро уређење општина природни и здрави темељ за цјелокупну државну администрацију, Моја је Влада себи ставила у задаћу да се то питање ријеши у духу Устава а на темељу општинске самоуправе. За преуређење опште државне администрације у овом сазиву поднијеће Вам се Закон о чиновницима грађанскога реда, који топло препоручујем пажњи Народне Скупштине. Без доброг закона о чиновницима грађанскога реда не може се ни замислити поправка опште државне администрације ни савремена и простија организација државе. За разумну примјену закона и савјесно извршивање истих потребни су способни, школовани и материјално обезбијеђени људи. Спремнији, честитији и школованији првенствено ће се примати и унапређивати у државној служби. А да се добије што већи број стручно спремних људи, Влада је ове године одредила не малу помоћ најодличнијим ђацима на стручним, средњим и вишим школама на страни. Органи државних власти, заштићени законом о чиновницима грађанског реда, биће потпора истинском реду и слободи, служећи тако јавној безбједности, којој политичке слободе неће послужити као повод да сиђе са висине до које се, као мало гдје, уздигла у милој нам отаџбини.

Поред овог закона поднијеће Вам се у овом или настајим сазивима Закон о јавним зборовима и удружењима, Закон о уређењу санитарске струке и Закон о пошти, телеграфу и телефону.

Основно је начело правне државе да је закон испред свачије воље, и само гарантовањем судске правде, убрзаним доношењем и извршењем судских пресуда учврстиће се лична и имовна сигурност држављана. Посебни закони, који ће Вам се поднијети, и број стручно спремних лица, који ће постепено расти, још више ће ујемчити и убрзати изрицање правде.

Наше средње и стручне школе уредиће се према савременим захтјевима науке, како би давале здрав и спреман подмладак за продужење виших школа и припремиле га за ваљане и стручно образоване државне службенике.

Садашње стање основне наставе знатно ће се поправити приједлогом закона о народним школама, који ће Вам Моја Влада поднијети у овом сазиву, а њиме је учитељско стање поправљено како то заслужују народни просвјетитељи.

Вјера, црква и служитељи олтара у новоме стању налазе потпору и заштиту, допуњујући чувањем и његовањем морала рад просвете.

Са задовољством напомињем да су у мојој храброј војсци очуване и да се непрестано његују оне наслијебене врлине, које су њену славу толико високо уздигле. Са извршеном сходнијом формацијом, и према нашим приликама постепеним уважањем организације, према постављеном програму, Моја је војска на висини свога позива.

Знајући колико сте ви, као прави синови наше јуначке домовине за војску одушевљени, очекујем да ћете с вољом примити све, што би вам Моја Влада што се тиче војске поднијела.

#### ГОСПОДО ПОСЛАНИЦИ,

Радосан сам, што Вам могу рећи, да су односи Црне Горе са свима државама стално исправни и пријатељски.

Држим, да Вам није потребно ни истицати нераздвојне везе које нас нарочито сада, боље него икада, спајају са нашом моћном заштитницом Русијом и руским народом.

Односи пријатељства и доброг сусједства са сусједном аустро-угарском монархијом добили су видна израза и потврде и приликом прољетошњег Мога боравка у Бечу, и приликом недавног топлог пријема и састанка Нашљедника Мога пријестола са Његовим Царским и Краљевским Височанством Престолонашљедником Аустро-Угарским Францом Фердинандом у Дубровнику.

Дајући израза добром и пријатељском расположењу према Мени и Мојем народу, Његово Величанство Виљем II. Цар Њемачке, први пут је љетос послао у Моју пријестоницу Свога заступника да буде стална спона у вези добрих односа и пријатељства између његовог узвишеног суверена и Мене и Мога народа.

Братске везе са сродним по крви балканским државама трајно се одржавају; наши су односи с њима најсрдачнији.

Црна Гора је вазда пратила и пратиће са живим интересовањем стање наших сународника изван наших граница.

Погранична питања због догађаја на источној граници миле нам отаџбине задавала су не малу бригу. Али, благодарећи доброј вољи с обадвије стране, нарочито Њ. Императорском Величанству Султану, који је и овом приликом показао тврду вољу, да је ријешен са Своје стране отклонити све што буде узајамним исправним односима шкодило, погранична питања ријешена су у корист мира и угледа наше отаџбине на задовољство обадвије стране.

#### ГОСПОДО ПОСЛАНИЦИ,

За извршење овако замашног државног задатка, који је Моја Влада с успјехом отпочела, требаће много рада, времена и истрајности. Ја се надам, да ће Народна Скупштина изићи на сусрет Мојој Влади да се ови задаци изврше, да се још више подигне углед драге нам отаџбине, да се још више поткријепи за вршење задатка, који јој је историјом намијењен.

Дај, Боже, да ваш рад буде плодан и корисан за отаџбину и да будете пред Мојим милим народом, о чијем се добру и срећи старам, вјерни тумачи ових искрених жеља његовог Господара, који се нада, да ћете, као и Он, увијек бити прожети осјећајима правде, реда и законитости.

Оглашавам да су сједнице Народне Скупштине отворене ускликом:

Живјела Црна Гора!

Живио Мој мили народ!

Цетиње, 26. октобра 1906.

*Предсједник*

*Министарског Савјета*  
*Министар Иностраних Дјела*

**Л. МИЈУШКОВИЋ** с. р.

*Министар Војни,*

*бригадир* **Ј. ВУКОТИЋ** с. р.

*Министар Финансија и Грађевина,*

**А. РАДОВИЋ** с. р.

*Министар Унутрашњих Дјела,*

**ЛАБУД ГОЈНИЋ** с. р.

*Министар Правде,*

*Заступник Министра Просвете и Црквених Послова,*

**МИЛО ДОЖИЋ** с. р.

НИКОЛА с. р.

## НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

### Дворске и дипломатске вијести.

— Поводом смрти Њ. Ц. К. В. Надвојводе Отона овдашњи аустро-угарски министар резидент при нашем Двору г. барон Кун од Куненфелда приредио је у уторак у 10<sup>1/2</sup> час. прије подне свечан парастос у капели аустро-угарског посланства. На парастосу су присуствовали Њихова Краљ. Височанства Књаз Нашљедник и Књагиња Милица и Њихова Височанства Књаз Мирко и Књагиња Наталија; чланови дипломатског кора са госпођама; Председник Министарског Савјета и Министар Иностр. Дјела г. Л. Мијушковић; маршал Двора Њ. Кр. В. Господара г. М. Церовић; ађутант Њ. Кр. В. Књаза Нашљедника г. Н. Пејановић, и генерал секретар министарства иностраних дјела г. А. Мартиновић.

Његово Краљевско Височанство Књаза Господара заступао је на парастосу Маршал Двора г. М. Церовић, а Књажевску Владу Министар Иностр. Дјела г. Л. Мијушковић.

— Г. пуковник Александар Константиновић отпутовао је јуче са госпођом у иностранство.

— Господин А. Тошев, бугарски дипломатски агент на Цетињу, отпутовао је са породицом на своје ново одређење.

— Њ. Кр. В. Господар благоизволио је одликовати г. Тошева првим степеном Данилова ордена.

### Цетиње, 26. октобра.

На Лучин-дан састала се на Цетињу Народна Скупштина. Прва је ово Скупштина у нашој отаџбини, која је изабрана по Уставу, и која се као таква може сматрати као прави израз воље и расположења нашег народа.

Уставом наш народ добио је право на учешће у законодавним пословима. И он према томе постаје одговоран за своју и државну судбину; и од њега сада у великој зависе срећа и напредак наше отаџбине.

Народни посланици, који су вјеран израз народних жеља и тумачи народних нада, носе на себи велику одговорност пред својим народом. Овај их је послао у дом, гдје имају да се чују мисли цијелога народа, те да одговоре уздању, које се у њих полаже са свију страна отаџбине. Како ће народни посланици кроз себе дати у Народној Скупштини, у томе општем на-

родном дому, изрази мислима народним, не треба се много питати. Они то сами најбоље знају, у што нико не сумња, јер свако вјерује у генија нашег народа, онога генија, који је за пет вијекова умрио да чува слободу ових кршева, и који ће, ако Бог да, и у новоме времену културне утакмице бити на помоћи народнијем посланицима и штитити их заједно са свима онима просвјетљеним и родољубивим синовима отаџбине, који буду предано радили на њеном добру.

Народну Скупштину данас је благоволио да отвори Његово Кр. Височанство Књаз Господар, и пред њом сада стоји опсежан и тежак рад. Својим достојанственим држањем, озбиљношћу и отменошћу, тијем одликама сваког Црногорца, од Лучин-дана до данашњег свечаног отварања она је поткријепила у свакога наду, која се у њу и њен обилати и корисни рад полаже. Синови отаџбине наше и сви они, који су у њу од давнина навикли да гледају само тако, да би је могли истаћи као узор, с правом се надају, да ће Народна Скупштина оправдати очекивања, која се у њу полажу, и одговорити добрим жељама свију, који с пажњом прате њен рад.

Данас, кад су очи свију Црногораца управљене на Народну Скупштину и народне избранике, ми ћемо погодити једнодушна осјећања цијелокупног нашег народа, желећи да рад народнијех посланика буде корисан Отаџбини и Пријестолу и поздрављајући их из дна душе ускликом:

Живјели народни посланици!

### КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

(Наша сатиричка литература). Биоградски лист „Правда“ под овим насловом доноси овакав пријеглед наше сатиричке литературе:

Немамо више хумора Љубе Ненадовића. Сахранили смо и Абуказема; за њим је отишао Змај а недавно и Сремац. У свима је тим гробовима много изгубила наша књижевност у опште па и сатирично-хумористични дио њен.

Змајева је сатира била тенденциозна. То — разумије се — и мора и ваља да буде — кад се начелно говори о томе. Али је она, већином, била тенденциозна у котеријском смислу. Змај је својом сатиром често допуњавао политичке чланке Светозара Милетића и Милетићеваца. Што се Змајев рад одржао у књижевности и даље, те је преживио Милетићеве напоре, знак је само да је Змај био духовитији од осталих с којима је у истом правцу и смјеру радио.

За Абуказема је пок. Љ. Недић једном казао да није ни сатиричар ни хумориста већ само — преклапало. Имајући неке старе личне рачуне с уредником „Јавора“, а то је опет био Абуказем, Недић је

о свијема махнама и недостацима, које опази код дјечијих родитеља у погледу школе и васпитања дјете. Родитељи на овима скуповима дају разна питања односно своје дјете и другог што се односи на школу, на која им учитељ даје потребне одговоре. Овакви скупови врло су корисни и обављају се најмање два пута преко школске године. Сваке године редовно прославља се дан Св. Саве на свечан начин и иде се у „врбице“ на Лазареву суботу. Више пута преко године изводе се школска дјеча у ближу и даљу школску околину како ради науке тако и ради забаве, игре и хигијенског обзира, како би се што више поетичности стварало у школском животу. Од прошле школске године обласни надзорници обилазе школе ради инструктивног и административног надзора, те мјесто испита су данас ти њихи прегледи. Прије постављања обласних надзорника Министарство Просвјете слало је крајем сваке школске године школске надзорнике (реvizоре), да одрже испите у свијема школама и поднесу опширан извјештај о истијема самом министарству.

Гдје има 40 ђака, који могу редовно школу посјећивати, даје се државни учитељ. Гдје нема довољно броја ђака, или гдје није државни учитељ постављен, може бити општинска школа, која мора у свему бити као и државна школа осим што општинари сами плаћају учитеља,

горње мишљење рекао тако живо и оштро да је оставио утисак како то не рече само критичар већ човек који се спремио да само преклапало — приклопи. Иначе је и Абуказемов сатирички рад патео од котеријске тенденциозности, и ако није био стварно лишен духовитости.

Сремац је био јак не толико у намјештању ситуација колико у оригиналним, већином разложитим, поређењима и згодном употребљеним изразима. Његова се тенденциозност могла куд и камо лакше подносити: она је долазила из истинског увјерења, а начелно увјерење није што и котеријска безочност.

Данас се онајчешће јавља Бранислав Нушић. Његов познати роман, његове веће и мање приповијетке и његове козерије, црте и чланцићи — све је то прожето духовитошћу. Њему даје цијене и околност што је заиста слободан од свакога котеријаштва. И отуда је и у његову животу појава да се он никада не може да ограничи на једно друштво. То не може чак ни онда када би ради извођења идеје којој се ставио у службу имао да чини. Непорјечну духовитост Нушићеву не прати увијек потребна мјера обазривости. Он врло добро зна да прилике у којима живе његови читаоци нијесу ружичасте ни најмање, па се стара да и онога најзабринутијег насмије. Ако је тако онда има право, али надајмо се да није увијек тако. Бог је шалу оставио, па смо за њу вољни увијек, чак и онда кад видимо како много што шта оде низ воду. Што се духовитост Нушићева разбацује на стотину страна — није крив он; напротив то је пошљедица социјалног стања...

Тенденција прави и Домановићеве приповијетке. За чудо како тај човек хоће по што по то да убије прави књижевнички инстинкт, који је у њему, он ради да га претрпа чиновима који с књижевношћу немају никакве везе. Али, за срећу, не успијева у томе херостратском пољу. Његова сатира има узвишенији позив но његови новинарски подвизи; она је у пуној мјери добра и онда кад је претјерана.

Али је рад Бране Цветковића ипак најбоља илустрација злог социјалног стања које је већ поодавно завладало. Стаљеност, срећеност, умјерност и литерарна дорађеност — то су лијепе особине које се ређе налазе код данашњих наших хумориста и сатиричара. А да тога није, да је све друкчије — оне искре ванредне духовитости које су у најразноврснијим радовима Браниним до сада хиљаду пута сијевнуле и полетјеле, биле би сложене у једну силну и јаку сатиричку жицу, која би сјајно осветлила стазе и богазе савременицима, вршећи необично благотворну духовну масажу.

Милан Савић и Јован Протић имају више воље по природи за сличне радове. Први се, још уз то, расиргао на много страна не добацујући мете ни на једној, а други није до данас оправдао наде које су се у њ полагале прије неколико година.

Казублун није сатиричар. Он је остао при хумору, с којим као да се у пошљедње доба такође раставио.

Наши листови за „шалу“, за „забаву“ и за „сатиру“ разнолики су. „Брка“ је представник тако званих „народних“ шалових листова. Он је у већем стилу оно што је један шабачки лист, који се од скоро појавио, „за мјесто и околину“. Сви они имају свој позив, у коме нијесу без усвијеха, али је то већ ствар која тек додирује књижевно интересовање. Нишки се „Кића“ у почетку колебао, али је брзо показао главни смијер свој: одао се искључиво

који су обично с малом школском спремом. До прошле школске године учитеља је постављао Министарство Просвјете на приједлог Главног Школског Надзорништва, док је ово постојало, последице само по својој увијавности а од прошле школске године Просвјетни Савјет је дужан давати своје мишљење о пријавама кандидата Министарству Просвјете. Учитељ се узима прво као привремен за годину дана, а ако буде ваљано отправљао своју дужност, постаје сталан. Учитељ је дужан савјесно по одредбама законскијема вршити своју дужност. Опази ли се да учитељ не врши своју дужност тачно, или да се не понаша како приличи наставнику, бива или писмено опоменут, или укорен, или глобљен, или премјештен, или отпуштен из учит. службе. Казна се удешава према величини погрјешке. Учитељ мора уредно држати: 1.) годишњи протокол, у који дјецу уписује, имена њихијех родитеља, мјесто рођења, годишња одсуства и оцјене. 2.) дневни протокол, у који бележи мјесечна ђачка одсуства и оцјене; 3.) протокол дневног рада, у који бележи што је којег часа радио; 4.) протокол примљенијех и отправљенијех писама; 5.) инвентар свију школских ствари. Осим овога дужан је учитељ уредити љетопис сваке школске године. Према наставном програму дужан је учитељ обрадити цио материјал у дотичном разреду, и не може

чиво на сабирање народних, махом шалових, умотворина, и — добро је урадио. „Врач Погађач“ боље би прошао да је стајао више на опште-народном а мање на партијском становишту. Чистог хумористично-сатиричног листа данас немамо.

(Повјереницима и задругарима Српске Књижевне Задруге.) Прва експедиција књига XV кола свршена је тачно 1. октобра ове године и књиге су послате свима задругарима за које је Задругина благајница примила улоге до 25. септембра.

Свима осталим задругарима послаће се књиге о другој експедицији, која се мора за који дан задржати с тога, што због изненадних незгода у транспорту није још примљено платно за корицење Задругиних књига, и ако је поручено још прије три и по мјесеца. Ну како су све књиге већ ушивене, опсјечене и у свему спремане за повез, да се чека само на уљепљавање у платнене корице, то ће повез бити готов убрзо, чим коричар прими платно.

Моле се повјереници и задругари, да се мало стрпе за књиге, које су ове године иначе изишле раније него ли икада до сада, а управа ће се постарати да отклони и ову незгоду.

## ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

(Председник Народне Скупштине). За сталног председника Народне Скупштине изабран је народни посланик г. војвода Шако Петровић.

(Избор скупштинског часништва). У уторак по подне изабрано је стално часништво Народне Скупштине. За председника пали су гласови на г.г. посланике војводу Шака Петровића, Михаила Ивановића, Гаврила Церовића, Л. Сочичу и др. Л. Томановића. За г. војводу Шака Петровића гласало је 34 посланика, за г. Мих. Ивановића 23, за г. Г. Церовића 2, и по један глас за г.г. др. Л. Томановића и Л. Сочичу. За сталног потпредседника изабран је г. Мих. Ивановић, а за секретаре изабрани су г.г. посланици Љ. Бакић и М. Павићевић.

Пошто је свршено гласање, новоизабрани стални председник г. војвода Шако Петровић заузео је своје мјесто поздрављен бурним: живио! Новоизабрани председник благодарно је на повјерењу, давши ријеч, да ће своју свету дужност вршити тако, како би оправдао повјерење Скупштине, којим се поноси. По томе је позвао присутне посланике да одаду пошту и живим и мртвим великанима демократског народа српског, а у првом реду Њ. Кр. В. Књазу Господару, који је још прије три деценијума замишљао како да оствари ово велико дјело, којим је обдарио о прошлогодишњем Никољдану свој народ, давши за то потврде и у Својим стиховима. Скупштина је ове ријечи попутрила бурним клицањем: Живио Господар! Замоливши Скупштину да се сјети прошлогодишњих посланика П. Пламенца и У. Шаулића, који су обојица већ покојници, г. војвода Шако је завршио своју изјаву благодарности на повјерењу. За тим је заузео своје мјесто и стални потпредседник Скупштине г. Мих. Ивановић, који је такође изјавио благодарност на повјерењу и дао ријеч, да ће потпомагати г. председника у вршењу његове тешке дужности.

га нити скраћивати, нити му што придавати, као ни вријеме одређено за наставни рад. Гдје је више учитеља у једној школи, ту се редовно сваке седмице држе конференције, којима председава управитељ школе. Под управом мушке школе су и женске школе, којих има само по варошима. По селима је обично један учитељ у једној школи, а два у случају кад је велики број ученика — преко 60, у варошима их је већина. Да би и сеоска дјеча свршила на селу сва четири разреда основне школе, уређен је овај распоред: једне године учитељ учи: I и II разред, друге: II и III разред, треће: III и IV разред, а четврте: I и IV итд.; ако има 40 или више ђака, иначе обучава и по три разреда. Ако учитељ обучава три разреда, онда врши овај распоред: једне године обучава I, II и III разред, друге: II, III и IV разред, треће: III, IV и I разред, четврте: IV I и II разред, итд. Свакога мјесеца дужан је учитељ послати опширан извјештај о наставном раду дотичном надзорништву. Наставно гравиво већина учитеља обрађива по својима формалнијим ступњевима, а остали употребљавају само: анализу, синтезу и примјену. Тјелесне казне не употребљавају се, ако дијете не успијева у науци. Ако се дијете туче с нејачом дјецом од себе, и у случају кад су испрљена сва наставна средства да се неко дијете поправи, онда се неколико пута

